

GJSN020012652024 	દાખલ તારીખ	૨૨/૦૩/૨૦૨૪		
	નોંધણી તારીખ	૨૨/૦૩/૨૦૨૪		
	ફેસલ તારીખ	૧૦/૧૧/૨૦૨૫		
	સમયગાળો	વર્ષ	માસ	દિવસ
	૦૧	૦૭	૧૯	

સુરેન્દ્રનગરનાં મહે. એડી. જ્યુડીશીયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ સાહેબશ્રીની કોર્ટમાં,
મુ.સુરેન્દ્રનગર.

ફોજદારી કેસ નંબર : ૯૬૧/૨૦૨૪

આંક:

ફરીયાદી :- બીમલ પ્રદીપભાઈ ગોસલીયા,
ઉ.વ.આ.૩૨, ધંધો-વેપાર,
રહે.જીનેશ્વર પાર્ક સોસાયટી,
મેઘાણી બાગ રોડ, સુરેન્દ્રનગર.

વિરુદ્ધ

આરોપી :- (૧) શાંતા શોપ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
રહે.જૈન દેરાસર પાસે, જોરાવરનગર,
તા.વઢવાણ, જી.સુરેન્દ્રનગર.

(૨) શાંતા શોપ ઈન્ડસ્ટ્રીઝના
ઓથોરાઈઝડ સિનેટરી
હાર્દીક જીતેન્દ્રભાઈ વોરા
રહે.જૈન દેરાસર પાસે, જોરાવરનગર,
તા.વઢવાણ, જી.સુરેન્દ્રનગર.

ગુજ્ઞો :- ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ.

ફરીયાદી તરફે :: વિ.વ.શ્રી એ.આર.સોલંકી
આરોપીઓ તરફે :: વિ.વ.શ્રી જે.બી.બેલીમ

-//જજમેન્ટ//-

(૧) ફરીયાદપક્ષના કેસની ટુંકમા હકીકત એવી છે કે, ફરીયાદી ઉપરોક્ત સરનામે રહે છે અને શાંત નાગરીક તરીકેનું જીવન વીતાવે છે. આ કામના આરોપી નં.૧ શાંતા શોપ ઈન્ડસ્ટ્રીજ નામથી કંપની ધરાવે છે અને આરોપી નં.૨ તમો આરોપી નં.૧ ના ઓથોરાઈજડ સિગ્નેટરી છે. આ કામના આરોપીઓએ ફરીયાદી જોડે સુરેન્દ્રનગરના મહે.પ્રીન્સીપાલ ડીસ્ટ્રીક કોર્ટમાં ચાલતી ક્ષિમીનલ અપીલ નં.૬૦/૨૦૨૩ના કામમાં ફરીયાદી જોડે નીચે મુજબના ચેક આપી રૂ.૩,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ત્રણ લાખમાં સમાધાન કરેલ અને સમાધાન પેટે નીચે મુજબના ચેકો, તારીખ વીગત રકમ તથા ફરીયાદીના નામના એકાઉન્ટ પે ચેક ફરીયાદીને કોર્ટ સમક્ષ આપેલ. જે ચેકોની વીગત નીચે મુજબ છે.

ક્રમ	ચેક નંબર	ચેકની રકમ	ચેકની તારીખ	બેંકનું નામ
૧	૦૦૦૫૧૯	૧,૦૦,૦૦૦/-	૦૫/૧૦/૨૩	કોટક મહીન્દ્રા બેંક, સુ.નગર
૨	૦૦૦૫૧૮	૧,૦૦,૦૦૦/-	૦૫/૧૦/૨૩	કોટક મહીન્દ્રા બેંક, સુ.નગર
૩	૦૦૦૫૧૭	૧,૦૦,૦૦૦/-	૦૫/૧૦/૨૩	કોટક મહીન્દ્રા બેંક, સુ.નગર

આમ ઉપરોક્ત તમામ ચેકો આ કામના આરોપીઓએ નામાદર કોર્ટમાં CRA અપીલ ૬૦/૨૦૨૩ માં સમાધાન કરતી વખતે નામદાર કોર્ટ સમક્ષ સમાધાન પુરસીસ તા.૦૫/૦૯/૨૩ ના રોજ કોર્ટમાં સમાધાન પુરસીસમાં લખીને આપેલા અને સમાધાન પુરસીસમાં આ ઉપરકોત ત્રણચે ચેકોન ઉલલેખ કરી ખાત્રી આપેલ કે ઉપરોક્ત તમામ ચેકો ચેકમાં લખેલ તારીખે કલીચર થઈ જશે. એવી ખાત્રી અને

ભરોસો ફરીયાદીને આપેલ. જેથી ફરીયાદીએ ઉપરોક્ત જણાવેલ ક્રીમનલ અપીલ ૬૦/૨૦૨૩ માં સમાધાન કરેલ અને કેસ પરત ખેંચેલ. ત્યારબાદ ફરીયાદીએ આ કામના આરોપીઓએ આપેલ ચેક નં.૦૦૦૫૧૯ બેંકમાં ચેકમાં લખેલ તારીખે જમાં કરાવેલ અને જેની રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- એક લાખની રકમ ફરીયાદીને મળી ગયેલ પરંતુ બીજા બે ચેકો કે જેના ચેક નં.૦૦૦૫૧૮ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- અને ચેક નં.૦૦૦૫૧૭ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- એક લાખનો તા.૧૭/૦૧/૨૩ ના રોજ ફરીયાદીએ ઉપરોક્ત બંને ચકો તેમની બેંક એચ.ડી.એફ.સી. બેંક, સુરેન્દ્રનગર શાખામાં કીધા બાદ જમાં કરાવેલ પરંતુ ઉપરોક્ત બંને ચકો તા.૧૮/૦૧/૨૩ ના રોજ ડ્રોઅર સીનેચર ડીફરર્સના શેરા સાથે ઉપરોક્ત બંને ચેકો રીટર્ન થયેલા અને જે બાબતની જાણ ફરીયાદીએ આ કામના આરોપીને ટેલીફોનિક અને રૂબરૂ ચેક રીટર્ન થયાની જાણ કરેલ પરંતુ આ કામના આરોપી ફરીયાદીને આ બાબતનો કોઈ સરખો જવાબ આપતા નહીં અને ઉપરોક્ત બંને ચેકની થઈને કુલ લેણી રકમ રૂ.૨,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા બે લાખ પુરા પરત આપેલ નહીં. આમ ફરીયાદીએ આ કામના આરોપી ઉપર પુરેપુરો સંબંધના નાતે ભરોસો અને વિશ્વાસ રાખેલ. આમ આ કામના આરોપીએ ઉપરોક્ત બંને ચેક ૦૦૦૫૧૭ અને ૦૦૦૫૧૮ ચેકના નાણા ફરીયાદીને ચુકવેલ નથી જેથી ફરીયાદીએ તેમના વકીલ મારફત આ કામના આરોપીને ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ આ કામના આરોપીને તા.૦૮/૦૨/૨૪ ના રોજ લીગલ નોટીસ આપેલ છે અને જે લીગલ નોટીસ આ કામના આરોપીને તા.૦૯/૦૨/૨૪ ના રોજ બજી ગયેલ છે. તેમ છતાં આ કામના આરોપીએ ફરીયાદીને ચેક મુજબની તેમની લેણી રકમ પરત આપેલ નથી કે લીગલ નોટીસનો કોઈ જવાબ આપેલ નથી. જેથી હાલની ફરીયાદ દાખલ કરવાનું કારણ ઉપસ્થિત થયેલ તેથી હાલની ફરીયાદ દાખલ કરવામા આવેલ છે.

- (૨) આરોપીઓ સામે સમન્સ ઈસ્યુ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવેલ જે સમન્સ આરોપીઓને બજી જતા આરોપીઓ નામદાર કોર્ટમાં હાજર થતા તેની આંક-૧૪ થી પ્લી રેકર્ડ કરવામા આવેલ જેમા આરોપીને ગુન્હો કબુલ ન હોવાથી તેની સામે ઈન્સાફી કાર્યવાહી હાથ ધરવામા આવેલ.

- (૩) ત્યારબાદ ફરીયાદપક્ષ તરફે નીચે મુજબનો મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવો રજુ કરેલ છે.

મૌખિક પુરાવો

ક્રમ	આંક	સાક્ષીઓના નામ.
૧	૦૪	બીમલ પ્રદીપભાઈ ગોસલીયાનું પુરાવાનું સોગંદનામુ

દસ્તાવેજી પુરાવો

ક્રમ	આંક	વિગત
૧	૨૦	અસલ ચેક નં.૦૦૦૫૧૮
૨	૨૧	ચેક રીટર્ન મેમો
૩	૨૨	અસલ ચેક નં.૦૦૦૫૧૭
૪	૨૩	ચેક રીટર્ન મેમો
૫	૨૪	રજી. એડી. નોટીસ
૬	૨૫	રજી. એડી. પહોંચ
૭	૨૬	ટ્રેક કન્સાઈનમેન્ટ રીપોર્ટ
૮	૨૭	ટ્રેક કન્સાઈનમેન્ટ રીપોર્ટ
૯	૪૭	સમાધાન પુરસીસ
૧૦	૪૮	આંક-૦૮ લગત હુકમ

- (૩.૧) આરોપીપક્ષે કોઈ મૌખિક કે લેખિત પુરાવો રજુ કરાયેલ નથી.

- (૪) ફરીયાદીના આંક-૦૪ ના સોગંદનામા અન્વયે ઉલટતપાસના સ્ટેજ પર કેસ રાખેલ પરંતુ, આરોપીઓ તરફે ફરીયાદીની ઉલટતપાસ લેવાયેલ નથી. ત્યારબાદ ફરીયાદપક્ષે રજુ પુરાવાના અંતે આંક-૩૭ થી ઉલટતપાસનો હકક બંધ કરવા માટે અરજ કરેલ છે. જે અનુસંધાને ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવાનો આરોપીપક્ષનો હકક બંધ કરવામા આવેલ છે. ત્યારબાદ કેસ એફ.એસ.ના સ્ટેજ પર ઘણા લાંબા સમય સુધી રાખવામા આવેલ. કારણ કે ક્રિમીનલ પ્રોસીઝર કોડ, ૧૯૭૩ ની કલમ-૩૧૩ મુજબનું નિવેદન આપવુ તે આરોપીનો હકક છે અને આરોપી વિરુદ્ધ જે પુરાવા પર આધાર રાખવામા આવતો હોય તેનો ખુલાસો કરવાની આરોપીને તક મળે છે. નામદાર

સર્વોચ્ચ અદાલતે ઇન્ડિયન બેંક એસોસીએશન વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ના ચુકાદામા ઠરાવેલ છે કે, આરોપીની પ્લી નોંધવામા આવે ત્યારે આરોપીએ કિમીનલ પ્રોસીઝર કોડની કલમ-૨૫૧ ની જોગવાઈ મુજબ પોતાનો બચાવ રજુ કરવાનો રહેશે અને સાથે જ ધિ નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૪૫(૨) મુજબ ફરીયાદી તથા તેમના સાહેદોને રીકોલ કરવા માટે અરજી આપવી જોઈશે. જો આરોપી તેમ કરવામા નિષ્ફળ જાય તો કેસ આરોપીના બચાવના પુરાવા માટે રાખવો જોઈશે. હાલના કેસમા આરોપીની પ્લી નોંધાય ત્યારે આરોપીએ પોતાનો કોઈ જ બચાવ રજુ કરેલ નથી કે ફરીયાદીને રીકોલ કરવા અરજી આપેલ નથી. તેમજ ઘણા લાબા સમય સુધી ફરીયાદપક્ષનો પુરાવો પુરો થયાનું જાહેર કરતા આરોપીનું વિશેષ નિવેદન નોંધવા માટે સદર કેસ રાખવામા આવેલ પરંતુ આરોપી કે તેના વિ.વ.શ્રી હાજર ન હોય ફરીયાદપક્ષ દ્વારા **આંક-૪૪** થી એફ.એસ.નો હકક બંધ કરવા માટે અરજી આપવામા આવેલ જે લગત હુકમ કરી વિશેષ નીવેદનનો હકક તા.૨૬/૦૯/૨૦૨૫ ના રોજ બંધ કરવામા આવેલ છે. ત્યારબાદ હાલનો કેસ દલીલ ઉપર રાખવામા આવેલ.

(૫) ફરીયાદપક્ષના વિ.વ.શ્રી નાઓએ રેકર્ડ મુજબની મૌખિક દલીલ કરેલ છે કે ફરીયાદપક્ષે પોતાનો કેસ નિ:શંકપણે સાબીત કરેલ છે જ્યારે હાલના આરોપીઓ દ્વારા ફરીયાદપક્ષના પુરાવાનું કોઈપણ રીતે ખંડન થયેલ નથી. જેથી આરોપીઓને તકસીરવાન ઠરાવવા રજુઆત કરેલ છે. જ્યારે આરોપીપક્ષ તરફે દલીલ માટે કોઈ હાજર રહેલ નથી. જેથી આરોપીઓની દલીલનો હકક બંધ કરી સબબ કામ ઠરાવ પર લેવામા આવેલ.

(૬) રેકર્ડ પરનો પુરાવો ધ્યાને લેતા નીચેના મુદ્દા સબબ નિર્ણય કરવો જરૂરી જણાય છે.

૧. શું ફરીયાદપક્ષ નિ:શંકપણે પુરવાર કરે છે કે, આરોપીઓએ ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો શીક્ષાપાત્ર ગુન્હો કરેલ છે ?

૨. શું હુકમ?

(૭) ઉપરોક્ત મુદ્દાઓના નિર્ણયો નીચે મુજબ છે.

૧. હકારમા

૨. આખરી હુકમ મુજબ.

-:: કારણો ::-

(૮) સબબ કામે પરાવાઓનું મુલ્યાંકન કરતા પહેલા આરોપીઓ સામે આક્ષેપાયેલ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ વંચાણે લેવી જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ છે.

The Negotiable Instruments Act-1881, Section 138 :: Dishonour of cheque for insufficiency, etc., of funds in the account.-Where any cheque drawn by a person on an account maintained by him with a banker for payment of any amount of money to another person from out of that account for the discharge, in whole or in part, of any debt or other liability, is returned by the bank unpaid, either because of the amount of money standing to the credit of that account is insufficient to honour the cheque or that it exceeds the amount arranged to be paid from that account by an agreement made with that bank, such person shall be deemed to have committed an offence and shall, without prejudice to any other provision of this Act, be punished with imprisonment for [a term which may be extended to two years], or with fine which may extend to twice the amount of the cheque, or with both: Provided that nothing contained in this section shall apply unless-

(a) the cheque has been presented to the bank within a period of six months from the date on which it is drawn or within the period of its validity, whichever is earlier;

- (b) the payee or the holder in due course of the cheque, as the case may be, makes a demand for the payment of the said amount of money by giving a notice in writing, to the drawer of the cheque, [within thirty days] of the receipt of information by him from the bank regarding the return of the cheque as unpaid; and
- (c) the drawer of such cheque fails to make the payment of the said amount of money to the payee or, as the case may be, to the holder in due course of the cheque, within fifteen days of the receipt of the said notice.

Explanation.- For the purposes of this section, "debt or other liability" means a legally enforceable debt or other liability.

- (૯) આમ, ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧ ની કલમ-૧૩૮ નો ગુનો જોઈએ તો તેના તત્વો નીચે મુજબ છે.
- ૧.કોઈ કાયદેસરના દેવા કે અન્ય જવાબદારી અદા કરવા માટે ચેક આપવામા આવેલો હોવો જોઈએ.
 - ૨.ચેક લખનાર વ્યક્તિના ખાતામાં અપુરતા નાણા ભંડોળના કારણે ચેકનો અનાદર થયેલ હોવો જોઈએ.
 - ૩.ચેક લખ્યા તારીખથી છ માસની સમય મર્યાદામા કલીયર થવા માટે બેંકમા રજુ થયેલ હોવો જોઈએ.
 - ૪.ચેકનો અનાદર થયા બાદ બેંક તરફથી માહિતી મળ્યાના ૩૦ દિવસની અંદર ચેક લખનારને ડિમાન્ડ નોટીસ આપીને ચેકમાની રકમની માગણી કરેલી હોવી જોઈએ.
 - ૫.નોટીસ મળ્યાના ૧૫ દિવસમાં આરોપી ચેકની રકમ ચુકવણી કરવામા નિષ્ફળ ગયેલ હોવો જોઈએ.
 - ૬.દેવુ કે જવાબદારી કાયદેસર રીતે અમલ કરાવી શકાય તેવી હોવી જોઈએ.

આમ, ઉપરોક્ત તમામ તત્વો સાબિત કરવામાં ફરિયાદપક્ષ સફળ થાય તો જ આક્ષેપીત ગુન્હામા આરોપીને દોષિત ઠરાવી શકાય.

(૧૦) તેમજ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૯ની પણ ચર્ચા અત્રે કરવી જરૂરી જણાઈ આવે છે. ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૯ ધારકની તરફેણમા ધારણા:

જ્યા સુધી વિપરીત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી તે ધારણા કરવામા આવશે, કે ચેકના ધારકે, તેવો ચેક કલમ-૧૩૮ માં સંદર્ભિત કોઈ પણ દેવુ અથવા અન્ય જવાબદારીના સંપુર્ણ અથવા અમુક ભાગના સ્ત્રાવ બદલ પ્રાપ્ત કરેલ છે.

(૧૧) ઉપરોક્ત જણાવેલ કાયદાની જોગવાઈઓ ધ્યાને રાખી સદર કામે પુરાવાઓનું મુલ્યાંકન કરવામાં આવે તો ફરીયાદીએ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૪૫ અન્વયે **આંક-૦૪** થી સરતપાસનું સોગંદનામું રજુ કરેલ છે. જેમા તેમણે ફરીયાદ મુજબની તમામ હકકીતો જણાવી પોતાની ફરીયાદને સમર્થન આપેલ છે. અને ફરીયાદીએ પોતાની ફરીયાદના સમર્થનમાં ઉપરોક્ત જણાવેલ દસ્તાવેજી પુરાવા **આંક-૨૦ થી ૨૭ સુધી તથા આંક-૪૭,૪૮** થી રજુ કરેલ છે. જેથી ફરીયાદ હકકીતો અને રેકર્ડ પરના પુરાવા જોતા ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૯ ની જોગવાઈ મુજબ જ્યાં સુધી વિપરીત હકકીત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી ફરીયાદીની તરફેણમા હાલનો ચેક લેણી રકમની જવાબદારી પેટે આરોપી ધ્વારા આપવામા આવેલ હતો તેમ ધારણા કરી શકાય તેમ છે.

જ્યારે આરોપી ધ્વારા બચાવની ચર્ચા કરવામાં આવે તો, આરોપીઓને રજી. એડી. નોટીસની બજવણી થયા બાદ નોટીસનો જવાબ આપી પ્રાથમીક કોઈ બચાવ લીધેલ નથી. તેમજ હાલની ફરીયાદના કામે રેકર્ડ જોતા આરોપીઓને તક મળેલ હોવા છતાં ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવાની કોઈ તૈયારી બતાવેલ નથી. ત્યારબાદ ફરીયાદપક્ષનો પુરાવો પુર્ણ થતા આરોપીઓનુ વિશેષ નિવેદન નોંધવા માટે સદર કેસ રાખવામા આવેલ પરંતુ આરોપીઓ કે તેના વિ.વ.શ્રી હાજર ન હોય ફરીયાદપક્ષ દ્વારા **આંક-૪૪** થી એફ.એસ.નો હકક બંધ કરવા માટે અરજી આપવામા આવેલ જે લગત

હુકમ કરી વિશેષ નીવેદનનો હકક બંધ કરી કામ આગળ ચલાવવાનો હુકમ કરવામા આવેલ. આમ, આરોપીઓએ તેમને મળેલ બચાવ રજુ કરવાના હકકોનો ઉપયોગ કરેલ નથી.

આથી, રેકર્ડ પરનો પુરાવો જોતા ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૯ ની જોગવાઈ મુજબ જ્યા સુધી વિપરીત હકીકત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી ફરીયાદીની તરફેણમા હાલનો ચેક લેણી રકમની જવાબદારી પેટે આરોપી ધ્વારા આપવામાં આવેલ હતો તેમ ધારણા કરી શકાય તેમ છે.

(૧૨) આમ, આંક-૨૦ અને ૨૨ વાળા ચેકો આરોપીઓએ કાયદેસરના દેવા બદલ બોજામાંથી મુક્ત થવા માટે ફરીયાદીને આપેલ છે તેવુ કલમ-૧૩૯ અન્વયે આ અદાલત અનુમાન કરવા પ્રેરાય છે. આનાથી વિરુદ્ધનુ પુરવાર કરવાનો બોજો આરોપી ઉપર છે પરંતુ આરોપી તરફે ફરીયાદના પુરાવાનું પંડન કરવાના કોઈ પ્રયત્નો કરવામાં આવેલ નથી. વધુમા ફરીયાદ વાળા ચેકો સમય મર્યાદામા બેંકમા જમા કરાવેલ હોવાનુ, જે ચેક જમા કરાવ્યા બાદ ડીસઓનર થતા પરત આવેલ હોવાનુ, આરોપીને રજીસ્ટર એડી.થી મોકલેલ ડીમાન્ડ નોટીસની બજવણી થયેલ હોવા છતા આરોપીએ ફરીયાદીને કોઈ રકમ ચુકવી આપેલ ન હોવાનુ સાબીત થાય છે. વધુમા નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતનો આ ચુકાદો ધ્યાને લેતા As observed by the apex court in the case of **NEPC Micon Ltd. Vs. Magma Leasing Ltd. (1999) 96 Comp Cas 822; AIR 1999 SC 1952, cited supra**, it is the duty of the court to interpret Section 138 of the Negotiable Instruments Act consistent with the legislative intent and purpose, so as to suppress the mischief and advance the remedy. Section 138 of the Negotiable Instruments Act has created "contractual breach" as an offence and the legislative purpose is to promote efficacy of banking and for ensuring that in commercial or contractual transaction, cheques are not dishonoured and

credibility in transacting business through cheques is maintained. It is no doubt true that Section 138 of the Negotiable Instruments Act, if read plainly, would disclose that the drawer of the cheque would be responsible to be proceeded with for the offence under Section 138 of the Negotiable Instruments Act if the cheque is returned with an endorsement of "insufficient funds" or the amount involved in the cheque exceeds the amount arranged to be paid from that account by an agreement made with that bank. To overcome the said provision in a circuitous way, the drawer of the cheque may find various ways of getting the cheques bounced or returned with the sole purpose of defeating the encashment of the cheques. In such a situation, the question is as to whether the courts can shut their eyes? The answer would be obviously in the "negative". If the drawer intentionally tempers with the cheque or issues the cheque with difference in signature, etc., the cheques will be definitely returned. Even after service of statutory notice, if the amounts involved in the cheque are not paid by the drawer of the cheque, then his intentions are prima facie clear, to the effect that he would be tampering with the cheques only with an oblique motive. If in such case, the person in whose favor the cheques are issued is not allowed to prosecute the matter under Section 138 of the Negotiable Instruments Act, the very purpose of enacting Section 138 of the Negotiable Instruments Act would be frustrated. The drawer of the cheque will have to take abundant precaution while issuing the cheques so that the cheques should be honoured and contractual obligations are fulfilled. In case, the

drawer issues cheques as in the case on hand, he will be doing so in a circuitous manner in order to save his skin, only to take advantage of the absence of specific words under Section 138 of the Negotiable Instruments Act. તેથી હાલની ફરીયાદ કાયદા મુજબ દાખલ હોય, ફરીયાદપક્ષના પુરાવાના આધારે ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ કલમ-૧૩૮ મુજબ હાલનો ચેક આરોપીએ કાયદેસરના લેણા માટે આપેલ હતો તેમ માની શકાય તેમ છે અને તે પ્રીઝમ્પ્શનનું આરોપીપક્ષ દ્વારા કોઈ ખંડન થયેલ નથી.

(૧૩) આ તબક્કે અત્રે એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે, આ કામે આરોપીએ ખુદ પોતાની જાતે, પોતાની મરજીથી ઈન્સાફી કાર્યવાહીમાં તેને મળતી બચાવની તકોનો ઉપયોગ કરેલ નથી.

આ સંજોગોમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતનો **Indian Bank Association and others Versus Union of India and others, reported in AIR 2014, SC 2528** નો ચુકાદો ધ્યાને લેવો જરૂરી છે. જેના પેરા ૨૧ ના સબ પેરા (૪) માં આરોપી અદાલતમાં હાજર થાય તો તુરંત બચાવનો પુરાવો લેવો જોઈશે અને જો આરોપી માંગણી કરે કે તેને ફરીયાદી કે તેના કોઈ સાક્ષી કે જેની સોગંદ પર જુબાની રેકર્ડમાં છે તેની ઉલટતપાસ કરવી છે અને તેવી અરજી આપે તો જ તેવા ફરીયાદી કે સાહેદને ઉલટતપાસ માટે બોલાવવા જોઈશે તેવું સ્પષ્ટ ડાયરેક્શન આપેલ છે.

આમ, આરોપીએ ફરીયાદીની તરફેણમાં રહેલા પ્રીઝમ્પ્શનને રીબર્ટ કરવાનું છે અને તેના પછી જ ઓનસ ફરીયાદીપક્ષ ઉપર સીફ્ટ થાય છે.

(૧૪) આમ, ઉપરોક્ત વિગતવારની ચર્ચા ધ્યાને લેતા ફરીયાદમા જણાવેલ નાણાંકીય વ્યવહારનો બચાવપક્ષ ખંડન કરી શકેલ ન હોય, ફરીયાદપક્ષ આરોપી વિરુદ્ધ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો ગુનો નિ:શંકપણે પુરવાર કરવામા સફળ થયેલ હોય, મુદા નં.૧ નો જવાબ હકારમાં આપી, આરોપીને ધી નોગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ની કલમ-૧૩૮ ના આક્ષેપો સબબ

ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૨૫૫(૨) મુજબ તકસીરવાન ઠરાવુ છું અને સદર કેસ સમન્સ ટ્રાયેબલની પદ્ધતીથી ચાલેલ છે તેથી ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૨૫૫ મુજબ આરોપીપક્ષને સજા બાબતે સાંભળવા આવશ્યક નથી. તેમજ રેકર્ડ જોતા આરોપી ચુકાદાના સ્ટેજ પર કામ રાખેલ હોવા છતા હાજર રહેલ નથી. જેથી ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૩૫૩(૬) ની જોગવાઈમાં એવો પ્રબંધ કરવામાં આવેલ છે કે, અદાલત આરોપીની ગેરહાજરીમાં ચુકાદો જાહેર કરી શકશે. આ ઉપરાંત નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટ સરક્યુલર નં.સી/૨૬૧૮/૨૦૧૬,તા.૦૫/૦૭/૨૦૧૬ થી આરોપીઓ સામે ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૨૯૯ અને ૩૫૩(૬) મુજબ કાર્યવાહી કરવાનો આદેશ આપેલ છે.

(૧૫) જેથી ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ હેઠળના ગુન્હાની સજાની જોગવાઈ ધ્યાને લઈએ તો આરોપી વિરૂદ્ધનો ગુનો સાબિત થયેથી આરોપીને બે વર્ષ સુધીની કેદની શિક્ષા અથવા ચેકની રકમથી બમણી રકમ સુધીનો દંડ અથવા બંને કરી શકાશે. આ કામે બનેલ ગુન્હો જોવામાં આવે તો, સદરહુ ગુન્હો આર્થિક ગુન્હો ગણી શકાય. હાલના સંજોગોમાં આવા પ્રકારના ગુન્હાઓ વધવા પામેલ છે જેના લીધે ચેક રીટર્ન થતા ચેક સામેની વિશ્વસનીયતા જોખમાય છે જેના કારણે ધંધાકીય પરિબળ તથા અર્થતંત્ર પર તેની વિપરીત અસર પડે છે. જ્યારે સદરહુ ગુન્હો આર્થિક ગુન્હો હોય અને ફરીયાદીનો મુખ્ય આશય આરોપીને સજા કરાવવા કરતા પોતાના નાણા મેળવવા અંગેનો હોય છે તેમજ કાયદાનો પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંત છે કે ચેક રીટર્ન કેસોમા ભોગ બનનારને વળતર અપાવવુ જોઈએ. આમ તમામ હકીકતો તથા સંજોગો ધ્યાને લઈ તેમજ આરોપીની રેકર્ડ પરથી જણાઈ આવતી વર્તણુક ધ્યાને લઈ, મુદા નં.૨ અન્વયે નીચે મુજબનો આખરી હુકમ કરવામા આવે છે.

-:: આખરી હુકમ ::-

(૧) આરોપી (૧) શાંતા શોપ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ રહે.જૈન દેરાસર પાસે, જોરાવરનગર, તા.વઢવાણ, જી.સુરેન્દ્રનગર, (૨) શાંતા શોપ ઈન્ડસ્ટ્રીઝના ઓથોરાઈઝડ સિગ્નેટરી હાઈક જીતેન્દ્રભાઈ વોરા રહે.જૈન દેરાસર પાસે, જોરાવરનગર, તા.વઢવાણ, જી.સુરેન્દ્રનગર વાળાને ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબના

સજાને પાત્ર ગુન્હામા ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૨૫૫(૨) હેઠળ તકસીરવાન ઠરાવવામા આવે છે અને આરોપીને ૦૧(એક) વર્ષની સાદી કેદની સજાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

- (૨) વધુમા, આરોપીઓએ ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૩૫૭(૩) મુજબ બંને ચેકના મળી કુલ રૂ.૨,૦૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા બે લાખ પુરાં) વળતર પેટે ફરીયાદીને ક્રિમીનલ મેન્યુઅલ પેરા-૨૦૯ મુજબ બે માસમા ચુકવી આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૩) જો આરોપી ઉપર મુજબની વળતરની રકમ ચુકવવામાં કસુર કરે તો આરોપીએ વધુ ૦૩(ત્રણ) માસની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે. આ કામના આરોપી ધવારા અગાઉ કોઈ બેઈલ બોન્ડ રજુ કરવામાં આવેલ હોય તો તે આથી રદ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૪) આ કામના આરોપીએ સદરહુ કેસના કામે જો અગાઉ કોઈ સજા ભોગવેલ હોય તો ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૪૨૮ મુજબ ભોગવેલ સજા મજરે આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૫) ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૩૬૩(૧) મુજબ આરોપીને હુકમની નકલ હાજર થયેથી વિના મુલ્યે આપવી.
- (૬) તકસીરવાન સામે ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૪૧૮(૨) મુજબ કલમ-૭૦ મુજબનુ પકડ વોરંટ કાઢવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે તથા આરોપી કોર્ટ રૂબરૂ હાજર થયેથી ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૪૧૮(૧) મુજબ જરૂરી જેલ વોરંટ ભરી તકસીરવાનને જેલમાં મોકલવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૭) વોરંટની બજવણી માટે જરૂરી યાદી સાથે કલમ-૭૦ મુજબનું વોરંટ સંલગ્ન પોલીસ સ્ટેશન તથા નોડલ ઓફીસરશ્રીને મોકલી તકસીરવાનને કોર્ટ સમક્ષ હાજર રખાવવા જરૂરી યાદી કરવા હુકમ કરવામાં આવે છે.

આજરોજ હુકમ તારીખ : ૧૦, માહે : નવેમ્બર, સને : ૨૦૨૫ ના રોજ ખુદી અદાલતમાં વાંચી સંભળાવી સહી કરી જાહેર કર્યો.

તા.૧૦/૧૧/૨૦૨૫
સુરેન્દ્રનગર.

(સ્ટેનો:દર્શન એ. દેસાણી)

(પાર્થ મહાવીરસિંહ ઝાલા)
એડી.જ્યુડી.મેજી.ફ.ક.
સુરેન્દ્રનગર.
જીજી.૦૧૭૪૦